Inzet debat

MdV,
Graag dank ik de geachte aanwezigen voor hun inbreng en vragen in eerste termijn.
Na een korte beginopmerking, zal ik aangeven in welke volgorde ik hierop zal antwoorden, en welke onderdelen de ministers Asscher en Opstelten voor hun rekening zullen nemen.

MdV,
We hebben hier al vaak met elkaar gesproken over fraude met toeslagen en de aanpak daarvan.
Maar toch wekten de televisiebeelden van het nieuwe en specifieke type fraude met toeslagen een grote verontwaardiging op.
Ze wekten verontwaardiging bij mij, bij uw Kamer en bij vele televisiekijkers.
Verontwaardiging vanwege de grote schaamteloosheid en vanzelfsprekendheid waarmee de daders vertelden hoe ze een greep in onze schatkist deden.
En verontwaardiging omdat wij, Kamer en kabinet, goed beseffen dat alle fraude de solidariteit van ons sociale zekerheidsstelsel ondermijnt.

Ik betreur dat de discussie die daaruit vervolgens voortkwam zich vooral heeft toegespitst op wie wat op welk moment wist van deze specifieke zaak.
Natuurlijk zie ik in dat mijn eigen optreden daaraan ook heeft bijgedragen.
Maar los van de vraag wie op welk moment wat wist, ben ik in elk geval verantwoordelijk.
En vanuit die verantwoordelijkheid gaat het er mij vooral om hoe we de gaten in het toeslagensysteem kunnen dichten.
Want als de tv-beelden iets duidelijk hebben gemaakt dan is het wel dat we niet alleen door moeten met onze stevige fraudeaanpak, maar dat er ook een extra beleidsinspanning nodig is.

Daarom zal ik allereerst in gaan op de systematische aanpak van fraude, in het bijzonder bij toeslagen, sinds mijn aantreden, eind 2010.
Vervolgens beantwoord ik uw vragen in dit debat over de concrete casus, en over elementen uit de kabinetsbrieven van de afgelopen twee weken.

Tot slot ga ik in op uw opmerkingen over de aanvullende kabinetsvoorstellen ter vergroting van de fraudebestendigheid van het toeslagensysteem voor de toekomst. Het zal daarbij onvermijdelijk zijn dat ook goedwillende burgers worden geraakt. Weliswaar krijgen zij hun toeslag, maar als de aanvraag onvoldoende duidelijkheid biedt, zullen zij langer moeten wachten.
Minister Opstelten beantwoordt uw vragen over de afdoening door het Openbaar Ministerie van concrete fraudegevallen, en over het functioneren van de zogenoemde RIEC's en het LIEC. Als minister van BZK a.i. beantwoordt hij tevens uw vragen over de GBA.
Minister Asscher gaat in op fraude met de kinderopvangtoeslag en over mogelijk toekomstig toeslagen*beleid* in de context van ons sociale zekerheidsstelsel en koopkracht.

Staatsrechtelijke Q and A's

U wist niet te voren van de Bulgarenfraude, het RIEC rapport. Uw diensten wel. U bent dan toch wel verantwoordelijk?

Jazeker, in de kabinetsbrief van 4 mei jl. is ter beantwoording van een expliciete vraag van uw Kamer aangegeven welke bewindspersoon wat, wanneer wist en in één adem is in deze brief gezegd dat zulks staatsrechtelijk niet relevant is.

Staatsrechtelijke Q and A's

Maar is dan niet staatsrechtelijk relevant "dat u het liever eerder had geweten"?

Ook die uitspraak doet niets af aan mijn volledige verantwoordelijkheid, en voor het overige verwijs ik naar de brieven waarin wordt uitgelegd dat in de hoeveelheid van fraudezaken een bewindspersoon niet elke casus persoonlijk op zijn of haar bordje krijgt.

Staatsrechtelijke Q and A's

In uw Belastingdienst is over uw uitspraak onrust ontstaan. U bent beschuldigd van ´jokken´. Duidt dat op fundamenteel verschil van mening tussen u en uw ambtelijk apparaat? Kunt u daar uw verantwoordelijkheid voor nemen?

- Ik sta voor open communicatie binnen de belastingdienst. Dat is een groot goed.
- Ik heb begrip voor opvattingen van medewerkers; zij hebben sinds de invoering van toeslagen gezien hoe lastig het is om fraude te bestrijden.
- Wat ik wel en niet wist over de specifieke casus, en dat dit moet worden onderscheiden van wetenschap over fraude in het algemeen, heb ik in de brief van 4 mei jl uitgelegd.
- Het door elkaar lopen van wetenschap over het individuele en wetenschap over het algemene, heeft denk ik ook parten gespeeld bij sommige uitingen van medewerkers.

Staatsrechtelijke Q and A's

Treedt u af indien (a) er een motie van wantrouwen wordt ingediend, (b) meerderheid van fracties een motie van wantrouwen steunt (c) een van de coalitiefracties een motie van wantrouwen steunt?

De vertrouwensregel geldt. De *meerderheid* van uw Kamer gaat daar over. Ik ga hier niet ter plekke het staatsrecht van nieuwe interpretaties voorzien in antwoord op 'als – dan' vragen.

Ik ben zeer gemotiveerd een stevige aanpak van fraude uit de afgelopen twee jaar ook de komende vier jaar voort te zetten. Daar sta ik voor. Het oordeel is aan u, niet aan mij.

Bulgarenfraude

Waarom heeft u eerst de media geïnformeerd over het feitenrelaas en dan pas de Kamer?

- In mijn brief van 4 mei jl. heb ik al aangegeven dat ik het betreur dat de indruk is ontstaan dat ik de Kamer niet als eerste heb geïnformeerd.
- Ik heb op 3 mei jl. een interview gegeven aan 1Vandaag over een ander onderwerp, nl de KB Lux affaire. Tijdens dit interview zijn ook vragen gesteld over deze fraudezaak. Ik besef dat ik op dat moment niet inhoudelijk had moeten ingaan op deze vragen. Uiteindelijk is het deel over de KB Lux affaire op 3 mei jl. niet uitgezonden. Het vraaggesprek over de KB Lux affaire is een week later uitgezonden. Ik betreur deze gang van zaken.

Bulgarenfraude

Waarom bent u uw toezegging niet nagekomen dat u de brief over het feitenrelaas uiterlijk 3 mei naar de Kamer zou versturen?

Ik heb mijn uiterste best gedaan om de brief eerder naar de Kamer toe te zenden.

Bulgarenfraude

Waarom staat die ene zin in de brief van 4 mei jl. in een ander lettertype? "De staatssecretaris is ter gelegenheid van zijn interview van de uitzending van Brandpunt van 21 april jl. kort daarvoor geïnformeerd over het bestaan van het strafrechtelijk onderzoek door de FIOD."

Dat is het gevolg van een opmaakfoutje.

Bulgarenfraude

Had u uw huiswerk niet gedaan voor Brandpunt? Ofwel: heeft u navraag gedaan/laten doen toen Brandpunt belde?

Zoals ik eerder in de brief van 4 mei jl. heb aangegeven, ben ik kort voor de uitzending geïnformeerd over deze fraudezaak.

Bulgarenfraude

Heeft u het OM gealarmeerd de avond van de uitzending (of eerder)?

Dat heeft de FIOD eerder al gedaan. Het FIOD-onderzoek wordt gedaan onder leiding van het Functioneel Parket van het OM.

Bulgarenfraude

Is door uw optreden in Brandpunt de opsporing in gevaar gekomen?

Nee, ik heb in de TV-uitzending van Brandpunt gereageerd op de beelden die ik voor het eerst zag. Ik ben net zo geschrokken als u en dat leidde tot de reactie die ik heb gegeven. Ik ben niet inhoudelijk ingegaan op het lopend strafrechtelijk onderzoek.

Bulgarenfraude

Is het niet vreemd dat de ene bewindspersoon wel was geïnformeerd en een ander niet of later? Hoe gaat u ervoor zorgen dat alle verantwoordelijke bewindslieden dezelfde informatiepositie hebben over fraudezaken?

- Zaken die op operationeel niveau spelen, moeten ook op dat niveau adequaat worden opgepakt. In deze fraudezaak zijn twee verdachten opgepakt.
- Over individuele zaken word ik niet geïnformeerd.
- Omdat deze zaak ook in RIEC-verband is opgepakt en daarover een bestuurlijk rapport is opgesteld met aanbevelingen, was ik wel graag geïnformeerd geweest over deze zaak. Het RIEC noch het LIEC hebben het rapport naar het ministerie gestuurd omdat zij vonden dat de Belastingdienst de aanbevelingen al voldoende had opgepakt.
- In de brief van 4 mei jl. is aangegeven dat in samenwerking met de minister van Veiligheid en Justitie en andere partners zal worden bezien in hoeverre nadere werkafspraken over de inzending van rapportages door de RIEC's en het LIEC aan betrokken departementen aan verbetering van de informatievoorziening kunnen bijdragen.

Bulgarenfraude

U geeft geen antwoord op de vraag over uw interview met accountancynieuws in 2011. U gaf in dat interview aan dat u op de hoogte was van buitenlanders die geen cent belasting betalen maar wel frauderen met toeslagen. Hoe kunt u dat rijmen met het feit dat u blijft herhalen niet op de hoogte te zijn geweest?

- Ik was **niet** op de hoogte van de case met de Bulgaren. Ik ben **wel** op de hoogte dat er werd en wordt gefraudeerd met toeslagen.

Bulgarenfraude

Uit het feitenrelaas blijkt dat u persoonlijk niet geïnformeerd bent over deze zaak. De Belastingdienst en de FIOD waren wel op de hoogte. Wat gaat er toch fout binnen uw organisatie?

- Laat ik beginnen met te herhalen wat in de brief stond: ik vind dat de betrokken medewerkers deze concrete fraudecasus adequaat opgepakt hebben. Dat heeft inmiddels tot aanhoudingen geleid.
- Over individuele zaken word ik niet geïnformeerd.
- Omdat deze zaak ook in RIEC-verband is opgepakt en daarover een bestuurlijk rapport is opgesteld met aanbevelingen, was ik wel graag geïnformeerd geweest over deze zaak. Het RIEC noch het LIEC hebben het rapport naar het ministerie gestuurd omdat zij vonden dat de Belastingdienst de aanbevelingen al voldoende had opgepakt.

Bulgarenfraude

Maar was u nou wel of niet op de hoogte van fraude met Toeslagen? U lijkt zichzelf steeds zo tegen te spreken.

- Wat ik ook al in het vragenuurtje van 23 april jl. heb aangegeven: ik ben, net als u, erg geschrokken van de beelden. Die beelden zag ik voor het eerst. Natuurlijk ben ik bekend met het feit dat er fraude wordt gepleegd, zo ook identiteitsfraude. Maar deze casus en dan zo in beeld gebracht, nee dat wist ik niet. Nogmaals, ik ben me, net als u, rot geschrokken.
- Uiteraard kan ik niet op het specifieke geval ingaan maar ik heb in mijn Fiscale Agenda in 2011 en in latere brieven gemeld dat een bijzondere vorm van fraude zich voordoet wanneer burgers welbewust hun identiteitsgegevens al dan niet tegen betaling ter beschikking stellen van derden.
- Het nieuwe aan deze specifieke fraudecasus is dat er dorpelingen uit het buitenland (Bulgarije) geronseld werden met als enige doel een toeslag aan te vragen.
- De medewerkers van de werkvloer zien die tendens natuurlijk als eerste. Dat is ook de reden dat ik nu direct met hen in gesprek ben gegaan. En dat zal ik blijven doen. Voor mij en voor de medewerkers binnen de Belastingdienst is de maat vol. De toeslagensystematiek moet worden aangepakt als je het fraudebestendiger wil maken.
- Bij het zien van de beelden van de Bulgaarse TV in Brandpunt, was voor mij de maat vol.
- Als dit gebeurt, dan ondermijnt dat de compliance en dat komt het gehele stelsel in gevaar.

Bulgarenfraude

Maar u had dit fraudegeval toch gewoon moeten weten? Moeten kennen? En u had dit toch ook moeten melden aan de Kamer?

- Nee, zoals ik al heb aangegeven, individuele fraudegevallen worden niet aan mij voorgelegd. Bij B/Toeslagen gaat het om 5900 fraudesignalen in 2012 zoals ik u in de halfjaarsrapportage heb gemeld.
- Dit geval had ik graag eerder willen weten omdat er ook beleidsmatige aspecten aan vast zitten.
- Ik stel vast dat de medewerkers van de Belastingdienst juist gehandeld hebben.
- Over individuele fraudegevallen rapporteer ik niet aan de Kamer. En ook niet als het gaat om strafrechtelijke onderzoeken.
- Dit specifieke fraudegeval kende ik niet maar ik heb uw Kamer over deze vorm van fraude bijvoorbeeld in mijn brief van 23 september 2011 al geïnformeerd.
- Ik lees u het letterlijke citaat van toen voor:
    - *(…) Overigens hebben zich ook gevallen voorgedaan waarin het 'slachtoffer' zijn DigiD en overige identiteitsgegevens vrijwillig of tegen betaling ter beschikking stelde van criminelen. Dit is in zekere zin te vergelijken met het afgeven van pinpas met pincode. Deze 'slachtoffers' komen niet in aanmerking voor de hiervoor genoemde compensatie (…).*
- In de aanloopjaren was het een majeure operatie de toeslagen uit te keren en dit basisproces op orde te krijgen. Ook de IT systemen vormden een belemmering voor effectief toezicht. Het Nieuwe Toeslagen Systeem, TVS, dat vanaf 2012 operationeel is, biedt meer mogelijkheden die thans stap voor stap worden benut.

Bulgarenfraude

Zijn de toeslagen in deze fraudezaak stopgezet en zo ja per wanneer? Wat is ook daadwerkelijk geïnd?
Over deze zaak kan ik geen mededelingen doen vanwege het lopend strafrechtelijk onderzoek.

Bulgarenfraude

Wanneer wist u exact dat het strafrechtelijk onderzoek liep en wat deed u toen?

- Ik wist vlak voor de opname van Brandpunt dat het strafrechtelijk onderzoek liep.
- Ik ben tijdens de opname niet ingegaan op de concrete casus, maar heb wel een reactie gegeven op de beelden van de Bulgaarse tv die mij getoond werden.
- Het onderzoek leidde ook tot aanhoudingen. Deze fraudezaak is adequaat opgepakt door de desbetreffende instanties.

Bulgarenfraude

Zijn de toeslagen uit Bulgarije teruggevorderd en opgehaald?

- Er wordt alles aan gedaan om de onterecht aangevraagde toeslagen terug te vorderen.

Bulgarenfraude

Waarom is er eerst een Brandpuntuitzending nodig voordat er maatregelen komen?

- De afgelopen jaren heb ik als Staatssecretaris verantwoordelijk voor de uitvoering van toeslagen maatregelen genomen om fraude te bestrijden, zoals ik u in verschillende brieven uiteen heb gezet.
- Met het zien van de beelden, besefte ik dat een meer fundamentele aanpak nodig is om het toeslagensysteem fraudebestendiger te maken. Die voorstellen heeft u kunnen lezen in mijn brief van 10 mei jl.

Bulgarenfraude

Waarom is de maat vol? Angst voor compliance...etc (ook bij medewerkers herkenbaar).

- De beelden waren schokkend en hebben een maatschappelijk effect dat verder reikt dan deze specifieke casus. De angst voor het wegebben van compliance is een belangrijke aanleiding om met verdergaande maatregelen te komen.

Eerder genomen maatregelen

Waarom is er niets gedaan aan systeemfraude waar miljoenen mee gemoeid is?

- Er is veel gedaan tegen systeemfraude. Met de Fiscale Agenda heb ik reeds in 2011 de stap gemaakt om strenger op te treden tegen systeemfraude. Dat was het keerpunt naar meer fraudebestrijding in het algemeen en Toeslagen in het bijzonder. Veel van deze maatregelen zijn inmiddels ingevoerd. Daarover heb ik uw Kamer periodiek geïnformeerd in onder meer de halfjaarsrapportages Belastingdienst.
- Ondanks alle ingevoerde maatregelen, zijn er steeds weer nieuwe vormen van systeemfraude. Ook nu zal ik wederom nieuwe maatregelen treffen en dat kan gevolgen hebben voor goedwillenden. Het is onvermijdelijk dat als de Belastingdienst strenger gaat controleren bij aanvragen van toeslagen mensen langer moeten wachten op hun voorschot. Dat is de prijs die we bereid moeten zijn te betalen. Hiermee wil het kabinet een goed evenwicht aanbrengen tussen dienstverlening en effectieve fraudebestrijding. Ik vraag uw Kamer dan ook om ons te helpen het systeem zo in te richten dat het houdbaar blijft.

Eerder genomen maatregelen

Maar hoe ziet die controle er dan nu wel uit? Alleen maar achteraf als de vogel al gevlogen is?

- Laat ik beginnen met het noemen van een aantal cijfers zodat u een beeld krijgt van de massaliteit van het toeslagensysteem.
- Het aantal aanvragen en mutaties dat B/Toeslagen jaarlijks moet verwerken, is groot. B/Toeslagen verstrekt elk jaar ca. 9 mln. toeslagen aan ca. 6,9 mln. aanvragers. Deze toeslagen worden in maandelijkse voorschotten uitbetaald. Jaarlijks worden door B/Toeslagen ca. 1,1 miljoen nieuwe aanvragen en ca. 6,3 miljoen mutaties verwerkt. In totaal gaat het jaarlijks om ongeveer 12 mld euro dat aan toeslagen wordt uitgekeerd.
- Gegeven deze aantallen kunt u niet verwachten dat iedere aanvraag op basis van de huidige wet- en regelgeving leidt tot een volledige controle van alle aanvragen. Dan loopt het systeem helemaal vast en zijn we weer terug bij het begin van de toeslagensystematiek: mensen die te lang op hun toeslag hebben moeten wachten. De toenmalig staatssecretaris Wijn heeft in de begintijd van toeslagen die aanloopproblemen aan de orde gesteld in uw Kamer.
- Daarom is het toeslagensysteem in hoge mate op vertrouwen gebaseerd: er wordt betaald (voorschotten worden verleend) voordat controle heeft kunnen plaatsvinden. Na controle wordt, indien aan de orde, teruggevorderd. Dat ligt in de regel geruime tijd, tot wel twee jaar, na de momenten van uitbetaling. Dat was bij de opzet van het toeslagenstelsel een politieke keuze, en is het tot op heden gebleven. Tegelijkertijd maakt dit het systeem kwetsbaar voor misbruik. Dit levert een spanningsveld op tussen dienstverlening enerzijds en fraudebestrijding anderzijds.
- In de aanloopjaren was het een majeure operatie de toeslagen uit te keren en dit basisproces op orde te krijgen. Ook de IT systemen vormden een belemmering voor effectief toezicht. Het Nieuwe Toeslagen Systeem, TVS, dat vanaf 2012 operationeel is, biedt meer mogelijkheden die thans stap voor stap worden benut.
- Zo zijn bij de aanvraag een aantal geautomatiseerde controles ingericht. Voorbeeld is de controle of er een inschrijving is in de GBA. Deze controles vinden steeds vroeger plaats in het proces.
- Ook is sinds vorige maand de controle bij de aanvraag van een toeslag verder verscherpt. Op basis van een risicoanalyse worden aanvragen en mutaties beoordeeld en als daar aanleiding toe is, uitgenodigd aan de balies van de Belastingdienst om de aanvraag met de bewijzen te staven. Als aanvragers daar niet verschijnen krijgen ze geen voorschot en worden ontvangen voorschotten teruggevorderd: NO SHOW, NO MONEY! Op dit moment worden zo'n 2.000 aanvragers uitgenodigd een dezer dagen langs te komen.

- Wel vinden de meeste controles (nog steeds) plaats na uitbetaling van het voorschot. Voorbeeld hiervan is de geautomatiseerde controle of iemand zorgverzekerd is of niet. Vier keer per jaar wordt er een bestand ontvangen van het CvZ op basis waarvan de controle plaatsvindt. Bij (sterke) twijfel kan het RBVZ bestand van Vektis[1] direct handmatig worden geraadpleegd.

[1] De inkijkapplicatie RBVZ van Vektis geeft inzicht in de vulling van het ReferentieBestand Verzekerden Zorgverzekeringswet (RBVZ).

Eerder genomen maatregelen

Wat gaat u vanaf nu per direct doen om deze schandelijke fraude tegen te gaan?

- Op basis van risicoprofielen vindt door de Belastingdienst/Toeslagen verscherpte controle plaats bij nieuwe aanvragen en mutaties via de burgerportal. Dat betekent dat er niet direct een beschikking wordt opgemaakt, maar dat eerst de aanvraag grondig gecontroleerd wordt als op basis van het risicoprofiel blijkt dat dat nodig is. En dat betekent ook dat er niet snel tot betaling wordt overgegaan, maar dat maximaal gebruik wordt gemaakt van de wettelijke termijn van 8 weken om tot uitbetaling over te gaan van het voorschot. Voor kleine aantallen is het mogelijk om binnen de grenzen van de wet te blijven. Voor uitbreiding van deze werkwijze naar grotere groepen, is de maximale beslistermijn van 8 weken te kort en is aanpassing van de wet noodzakelijk.
- Alle beschikkingen met mutaties voor het voorschot over 2012, die vooruitlopend op de definitieve toekenning met terugwerkende kracht zijn aangevraagd, zijn inmiddels tegengehouden voor uitbetaling ten behoeve van een verscherpte controle.
- Deze werkwijze stond allang in de planning en is niet het gevolg van deze fraudezaak.

Eerder genomen maatregelen

U doet alsof uw maatregelen nieuw zijn maar reeds in de Fiscale Agenda had u aangekondigd dat bijvoorbeeld 'nieuwe klanten' minder snel zullen worden bediend door extra toezicht. We zijn twee jaar verder. Waarom heeft u hier niets mee gedaan? Waarom bent u niet eerder gaan werken aan controle aan de poort?

- Het kabinet heeft toen het deze maatregelen aankondigde in de Fiscale agenda in eerste instantie gekeken naar de mogelijkheden om te differentiëren bij de uitbetaling van de voorlopige teruggaaf IB.
- Het aanpassen van het niveau van dienstverlening voor deze teruggaven is minder ingrijpend dan bij het uitbetalen van de voorschotten voor de toeslagen.
- De voorschotten hebben voor het overgrote deel van de toeslagendoelgroep een belangrijk inkomensafhankelijk karakter omdat zij burgers in staat stellen de maandelijkse kosten voor wonen, zorg en kinderen te betalen.
- Dat was de voornaamste reden om terughoudend te zijn in het treffen van maatregelen die het niveau van dienstverlening voor grote groepen van burgers raken.
- Daarbij heeft ook een rol gespeeld de ingebruikname van het nieuwe toeslagensysteem voor toeslagjaren vanaf 2012 waardoor het zeer ongewenst was om tussentijds structurele aanpassingen in het uitvoeringsproces door te voeren.
- Zoals aangegeven in de brief van 10 mei jl. gaan die structurele maatregelen er nu wel op korte termijn komen.
- Wel zijn al enkele wettelijke maatregelen genomen die van invloed zijn op de dienstverlening.
- Een antifraudemaatregel die gevolgen heeft voor de dienstverlening is het verplichte éénbankrekeningnummer, dat naar verwachting op 1 januari a.s. in werking treedt.
- Een andere maatregel met gevolgen voor de dienstverlening is het beperken van aanvragen met terugwerkende kracht voor de kinderopvangtoeslag.

(*In de Fiscale Agenda staat het volgende:*
Al deze maatregelen zijn of worden genomen binnen de huidige regelgeving. Deze maatregelen zijn effectief. Toch zijn deze niet voldoende. Er is meer nodig. Dit betekent dat het kabinet zal komen met nieuwe regelgeving, die de controle aan de poort verder verbetert. Hierbij wordt gedacht aan:
1. Differentiatie van de dienstverlening. Het niveau van dienstverlening moet voor de overgrote groep burgers zoveel mogelijk op peil worden gehouden. Tegelijkertijd moet er ruimte worden gecreëerd om risicogroepen aan extra toezicht te onderwerpen. Iedere groep moet de dienstverlening krijgen die gezien de risico's bij die groep past. Waar nu in twijfelgevallen verzoeken meestal worden gehonoreerd, zal deze praktijk anders worden. Extra tijd is nodig om informatie op te vragen en contra-informatie te vergelijken met de gegevens die in de aanvraag zijn vermeld. Dit extra toezicht zal ertoe leiden dat bijvoorbeeld 'nieuwe klanten' minder snel worden bediend).

Eerder genomen maatregelen

Waarom pakt u fraude nu pas aan? Waarom heeft u zo lang gewacht met de aanpak van fraude met toeslagen?

- Sinds ik ben aangetreden als staatssecretaris van Financiën is fraudebestrijding één van de pijlers van mijn beleid.
- In de brieven van 4 mei en 10 mei jl. is een opsomming opgenomen van de maatregelen die genomen zijn.
- Er is dus veel gedaan in het kader van fraudebestrijding en het kabinet gaat daarmee verder met deze aangekondigde maatregelen.
- Als u ziet wat er allemaal al is gedaan vind ik het onbegrijpelijk dat u denkt dat ik fraude tot nu toe niet heb aangepakt.

Eerder genomen maatregelen

Wat heeft u de afgelopen 2 jaar gedaan om deze systeemfraude tegen te gaan?

In de brieven van 4 mei jl. en 10 mei jl. staan de volgende maatregelen opgesomd die het kabinet de afgelopen jaren heeft genomen tegen systeemfraude:

- De Belastingdienst heeft bij de aanpak van systeemfraude onder meer de volgende activiteiten ondernomen:
- binnen de Belastingdienst is de anti-fraudebox ingericht;
- verzoeken tot wijziging van bankrekeningnummers waarop de Belastingdienst uitbetaalt, worden sinds 2011 pas verwerkt nadat de burger dit schriftelijk heeft bevestigd. Dit blijkt een adequaat middel om te voorkomen dat bankrekeningnummers buiten medeweten van de rekeninghouder worden gewijzigd. Deze voorbevestigingsprocedure is een adequaat middel tegen fraude, maar zorgt dagelijks voor de verzending van ongeveer 6.000 brieven aan burgers. Dit leidt bij burgers tot begrip en ook wel tot vragen. Een nieuw (digitaal) proces voor het wijzigen van bankrekeningnummers is in voorbereiding. Voor wijziging van bankrekeningnummers die met DigiD worden doorgevoerd in de Toeslagenportal blijft schriftelijke bevestiging nu al achterwege;
- bankrekeningnummers waarop voor meer dan gebruikelijke aantallen burgerservicenummers betalingen van belastingen en toeslagen worden overgemaakt, worden gesignaleerd en gecontroleerd. Waar fraude werd geconstateerd werden betalingen stopgezet en werd de terugvordering gestart;
- bij digitale aangiften en verzoeken via DigiD wordt een controle uitgevoerd of de DigiD hoort bij het burgerservicenummer (BSN) waarvoor de aangifte/het verzoek wordt gedaan;
- na adresonderzoek op geselecteerde risicoposten zijn betalingen aan personen zonder bekende woon- of verblijfplaats gestopt;
- B/Toeslagen werkt aan een nieuw risicoselectiemodel waarin aanvragen met een mogelijk verhoogd risico worden geselecteerd;
- de Belastingdienst is gestopt met het verstrekken van blanco formulieren. Deze bleken een verhoogd risico voor systeemfraude met zich mee te brengen;
- met ingang van 1 januari 2012 worden voor opzettelijk onjuiste toeslaggerelateerde feiten verzuimboetes opgelegd. Zowel de vergrijp-, als de verzuimboetes zijn per 1 januari 2012 verhoogd;
- de reeds gememoreerde inzet van de FIOD. Sinds 2012 werkt de FIOD ook met de zogenaamde Snelle Interventie Service (SIS), waarmee kleinere zaken worden opgelost met korte onderzoeken en snelle vervolging.

Eerder genomen maatregelen

Wat heeft u wanneer exact ondernomen na de uitspraken in Accountancy Nieuws?

- Dat interview ging over de Fiscale Agenda van april 2011. Ik heb u in de Fiscale Agenda geïnformeerd over de maatregelen die ik zou nemen tegen fraude. In de afgelopen twee jaren is een aantal van deze maatregelen ingevoerd.

Eerder genomen maatregelen

Wanneer, en op grond waarvan, is gestopt met het verstrekken van 'blanco formulieren' door de Belastingdienst? Wat is de schade van 'blanco'?

- De Belastingdienst is in het najaar 2011 gestopt met het verstrekken van blanco formulieren.
- Besluit is genomen door de anti fraudebox in september 2011.
- Aanleiding was VT fraude en Toeslagen is preventief gestopt met het verstrekken van blanco formulieren.
- Blancoformulieren zijn fraudegevoelig omdat zij niet alle gegevens bevatten en kunnen leiden tot een onterechte toekenning van een toeslag of uitbetaling van inkomstenbelasting.
- Bij de balies zijn blanco formulieren weggehaald en worden niet meer verstrekt.
- Voorbedrukte formulieren bevatten al informatie die bij de Belastingdienst bekend is zoals naam- en adresgegevens en BSN.

Eerder genomen maatregelen

Er is een anti fraudebox, waarom komen de signalen over dergelijke fraude niet eerder naar boven? Hoe verhoudt zich het benoemen van de [redacted] zich met het werk van de anti-fraudebox?

- De anti fraudebox is een samenwerkingsverband binnen de Belastingdienst.
- Belastingen (heffing en inning), toeslagen, centrale administratie en FIOD maken hiervan onderdeel uit.
- De anti fraudebox richt zich op alle vormen van systeemfraude.
- Er worden maatregelen bedacht om deze te voorkomen, acties worden uitgezet en gecoördineerd.
- De anti fraudebox richt zich dus op de voorkant van het proces en neemt maatregelen aan de poort.
- Een voorbeeld is het opsporen van lieden die verdacht veel toeslagaanvragen indienen. Vervolgens worden deze aanvragen gecontroleerd.
- De anti fraudebox zoekt de samenwerking op met andere partijen zoals UWV en SVB.

Fraudebestrijding in het algemeen/FIOD

Wat heeft u sinds uw aantreden aan fraudebestrijding gedaan?

- vanaf mijn aantreden als staatssecretaris heb ik fraudebestrijding centraal gesteld in mijn beleid;
- daarom heeft het kabinet de Fiscale Agenda gericht op een harde aanpak van toeslagenfraude en het fraudebestendiger maken van het belastingstelsel;
- in 2011 heb ik een team van experts ingesteld dat continu bezig is met systeemfraude (anti-fraudebox);
- in het regeerakkoord zijn middelen vrijgespeeld voor intensivering van toezicht en fraudebestrijding;
- daarnaast heb ik de aanpak van mijn voorganger, gericht op intracommunautaire btw-fraude en onbekend buitenlandsvermogen, intensief voortgezet;
- dit heeft zijn vruchten afgeworpen;
- ik licht een en ander toe aan de hand van de resultaten op de verschillende terreinen.

Resultaten aanpak fraude toeslagen

- het fiscale boetebeleid is aangescherpt; vergrijpboetes en verzuimboetes zijn verhoogd en worden per 1 juli 2012 uitgedeeld;
- fraudeurs heb ik per direct na mijn aantreden het recht op een voorlopige teruggaaf ontnomen;
- de digitale aangiften en verzoeken die via DigiD binnenkomen worden sinds medio 2011 gecheckt op het burgerservicenummer (BSN); hiermee is het aantal grootschalige identiteitsfraudegevallen zichtbaar sterk afgenomen;
- de fraude met de kinderopvangtoeslag is aangepakt door bezoeken aan gastouderbureaus;
- deze aanpak resulteerde in het stopzetten van frauduleuze toeslagen waarmee in 2011 en 2012 voor € 101 mln. aan fraude is voorkomen;
- daarnaast is intensief ingezet op het voorkomen en terugdraaien van onterechte aanvragen en voorschotten voor toeslagen; hiermee was in 2011 en 2012 een bedrag gemoeid van € 72 mln.

Resultaten aanpak BTW-fraude

- in maart 2009 heeft de Algemene Rekenkamer het rapport „Intracommunautaire btw-fraude“ uitgebracht.

- naar aanleiding hiervan heeft mijn voorganger op 28 augustus 2009 een pakket van maatregelen aan de Tweede Kamer gepresenteerd.
- de uitwerking hiervan heb ik ter hand genomen en is gericht op het reduceren van de fraudemogelijkheden, het zo snel mogelijk stopzetten van lopende btw-carrousels, het voorkomen van nieuwe carrousels, en het bestraffen van de niet-compliante actoren.
- via de halfjaarsrapportages heb ik uw Kamer onder andere geïnformeerd dat vorig jaar 65.000 Btw-nummers zijn afgevoerd;
- de opbrengst hiervan bedroeg € 14 mln.;
- bij de aanpak van de carrouselfraude zijn 441 ondernemingen in 2012 stopgezet (btw-nummer ingetrokken naar aanleiding van fraudesignaal);

Resultaten aanpak buitenlands vermogen

- met de aanpak van de Belastingdienst van onbekend buitenlands vermogen zijn 270 belastingplichtigen in 2012 ingekeerd;
- het met die inkeer gemoeide vermogen was € 162 mln.;
- het totaal ingekeerde vermogen bedraagt sinds 2005 € 3.2 miljard;
- inmiddels zijn aanslagen opgelegd ten bedrage van € 800 mln.
- de aanpak van de Afgezonderde Particuliere Vermogens over de periode 2008-2012 heeft inmiddels bijna € 520 mln. opgeleverd;
- dit jaar zal een evaluatie van het APV-regime aan de Kamer worden toegezonden.

Resultaten aanpak fraude inkomensheffing

- in de inkomensheffing is gewerkt aan het detecteren van fraudegevallen door gebruik te maken van contra-informatie;
- in 2011 zijn de controlegrenzen aangescherpt, waardoor meer aangiften die leiden tot een uitbetaling worden onderzocht; hierdoor is in 2011 voor een bedrag van ruim € 145 miljoen aan uitbetalingen is voorkomen
- in 2012 zijn de controles nog verder aangescherpt, waardoor meer aangiften die leiden tot een uitbetaling in onderzoek worden betrokken; het resultaat van deze activiteiten is dat voor een bedrag van ruim € 131 mln. aan uitbetalingen in 2012 is voorkomen;
- daarnaast is het verstrekken van blanco formulieren gestopt omdat papieren aangiften een verhoogd risico vormen op het gebied van identiteitsfraude.

Intensivering toezicht en invordering

- in het regeerakkoord heeft het kabinet middelen vrijgespeeld om de toezichtstaak van de Belastingdienst een flinke impuls te geven;

- in mijn brief van 10 december 2012 heb ik beschreven dat de aanpak van fraude en opsporing deel uitmaakt van deze impuls;
- faillissementsfraude, misbruik van rechtspersonen en witwassen wordt strenger aangepakt;
- daartoe worden ook de opsporingsactiviteiten van de FIOD geïntensiveerd door de FIOD gaandeweg te versterken met circa 100 medewerkers.

Samenvattend

- in de afgelopen jaren zijn maatregelen ontwikkeld en aangescherpt;
- hierover is uw Kamer geïnformeerd *(via de fiscale agenda, de halfjaarsrapportages, beheerverslag, jaarverslagen*)
- de geconstateerde fraude is met de beschikbare capaciteit stevig aangepakt;
- in het regeerakkoord heeft het kabinet bovendien middelen vrijgespeeld om de toezichts- en fraudetaak van de Belastingdienst een flinke impuls te geven;
- de fraudeaanpak levert resultaten op en met een actieve opsporing zal fraude zo veel als mogelijk worden bestreden.

Fraudebestrijding in het algemeen/FIOD

Hoe verhoudt de in de brief genoemde 95 miljoen euro (dit is het bedrag dat is berekend als het bedrag aan toeslagen dat openstaat en dat betrekking heeft op fraude) zich tot de 40 miljoen en 40 miljoen die in de brief van augustus vorig jaar werden genoemd?

- In de 95 miljoen euro is zijn ook deze twee bedragen opgenomen.
- Omdat daarna zich ook fraudezaken hebben aangediend is dit bedrag toegenomen van 80 miljoen euro naar 95 miljoen euro.

Fraudebestrijding in het algemeen/FIOD

In het NRC van 11 mei jl. spreken de redacteuren van een 'generaal pardon', het 'afstempelen' van bezwaren zonder inhoudelijk te toetsen. Dat zou gebeurd zijn in 2010 en 2011. Wat klopt daarvan?

Ik herken dit beeld niet. Uit de analyse van de bezwarenafhandeling bij B/Toeslagen blijkt niet dat bezwaren zijn afgestempeld.

Fraudebestrijding in het algemeen/FIOD

In het NRC staat dat er onterechte uitbetaling van zorgtoeslag aan mensen in Marokko plaats zouden vinden. 'Vanuit Marokko is massaal zorgtoeslag aangevraagd. De vraag of terecht toeslag werd verleend, zou niet gesteld zijn.' Wat klopt daarvan?

Ik herken dit beeld niet. Sowieso hebben mensen die in Marokko wonen geen recht op zorg- en huurtoeslag. Ook bij risicoprofielen is niet gebleken dat Marokkanen massaal frauderen.

Fraudebestrijding in het algemeen/FIOD

De FIOD heeft 505 strafzaken ontvangen en er zijn slechts 280 aangepakt, hoe kan dat?

In het overleg met het OM wordt bepaald welke van de aangeboden zaken daadwerkelijk zullen worden vervolgd. Naast capaciteit spelen daarbij ook bewijsbaarheid en onderzoeksduur o.a. een rol. De zaken die niet worden vervolgd worden bestuurlijk afgedaan door B/Toeslagen.

Fraudebestrijding in het algemeen/FIOD

Waarom zijn alleen maar fraudezaken aangepakt die te maken hebben met de kinderopvangtoeslag?

Een zaak is pas vervolgingswaardig wanneer het bedrag aan ten onrechte ontvangen toeslag hoger is dan 10.000 euro. Dat komt bij zorg- en huurtoeslag minder vaak voor dan bij de kinderopvangtoeslag. Bij de kinderopvangtoeslag daarentegen gaat het altijd om relatief grote bedragen die boven het drempelbedrag uitkomen.

Fraudebestrijding in het algemeen/FIOD

In 280 fraudezaken is gebleken dat het in 201 gevallen ging om kindertoeslagen. Hoe zit het landelijk met huurtoeslag en zorgtoeslag?

Van de 280 zijn er twee beëindigd. Van de 278 voltooide zaken hadden er 276 betrekking op kinderopvangtoeslag en twee op zorgtoeslag. Bij de bekende gevallen van huurtoeslag fraude is sprake van een samenloop met andere (toeslagen) fraudes. Deze zijn (als bijvangst) niet als zelfstandige zaken in de registraties opgenomen.

Fraudebestrijding in het algemeen/FIOD

Wat zijn de resultaten van de Snelle Interventie Service van de FIOD? Waarom worden die niet vermeld?

Bij Snelle Interventie Service wordt in daartoe aanleiding gevende gevallen direct na nadat het plegen van het strafbare feit bekend is (een soort heterdaad situatie) strafvorderlijk opgetreden. Deze wijze van handelen is voor de FIOD niet nieuw maar werd tot voor kort niet apart in de bestuurlijke informatie vermeld. Vorig jaar is het belang van deze werkwijze duidelijk onderkend. Sinds het begin van dat jaar wordt er dan meer aandacht aan gegeven en worden deze zaken apart geregistreerd. Vanaf dat moment heeft de FIOD 45 zaken door middel van SIS acties aangepakt waarvan er zes betrekking hadden op toeslagen.

Algemene Rekenkamer

Hoe is het oordeel geweest van de Algemene Rekenkamer over toeslagen in de loop der jaren?

- Periode 2005 – 2010. Sinds de introductie van de toeslagen in 2005 is de Rekenkamer kritisch geweest over het financieel beheer ervan. De kritiek richtte zich op de gebrekkigheid van het toeslagensysteem en de ontoereikendheid van het toezicht. De Rekenkamer heeft daarom het financieel beheer toeslagen lange tijd als een onvolkomenheid aangemerkt.

  In 2009 wees de Rekenkamer in het bijzonder op het risico van spookburgers. Dit probleem speelt bij de Gemeentelijke Basisadministratie, maar door de verplichting voor alle overheidsinstanties gebruik te maken van deze administratie, levert dit ook problemen op voor de toeslagen.

- Gaandeweg lukt de uitvoeringsorganisatie van de toeslagen de zaak beter onder controle te krijgen. De Rekenkamer erkent dit ook in zijn opeenvolgende rapportages.

- In 2011 wordt het nieuwe toeslagensysteem ingevoerd. De Rekenkamer concludeert dat de Belastingdienst met het nieuwe systeem een passende ICT-ondersteuning heeft gekregen, waarmee de kans op fouten bij de toekenning van toeslagen aan burgers vermindert.

  Verder memoreert de Rekenkamer de in de Fiscale Agenda aangekondigde maatregelen tegen systeemfraude.

  Wel ziet de Rekenkamer in het toezicht op de juistheid van de aanvragen in de fase van de voorlopige toekenning nog risico's. Om die reden merkt de Rekenkamer in 2011 het financieel beheer toeslagen nog aan als een aandachtspunt. De Rekenkamer vraagt aandacht te besteden aan het voorafgaand toezicht.

  De Rekenkamer wees met name op de fraudegevoeligheid van de regeling kinderopvangtoeslag. De Belastingdienst controleerde namelijk niet of de DigiD waarmee de aanvraag werd ondertekend, bij de rechthebbende hoorde. Dit was overigens een bewuste keuze van de Belastingdienst. Zonder deze mogelijkheid was het namelijk niet mogelijk geweest om hulpbehoevenden door derden te laten helpen bij het aanvragen of wijzigen van toeslagen.

- Over 2012 is de rapportage van de Rekenkamer formeel nog niet bekend. Ik verwacht evenwel dat in de rapportage die morgen uitkomt het financieel beheer toeslagen geen aandachtspunt meer zal zijn. Toeslagen voert onderdelen van het

toezicht al in de fase van het voorlopig toekennen uit. Daarmee wordt bereikt dat het aantal terugvorderingen gaat afnemen.

Algemene Rekenkamer

Hoe rijmt u het hoge rechtmatigheidspercentage (99,8%) met de Bulgaren-toeslagenfraude? Dat gaat toch om 280 potentiële gevallen, zit dat allemaal in die 0,2%?

- Deze cijfers kun je niet op elkaar betrekken.
- Bij rechtmatigheid gaat het om de vraag of de ontvangsten en uitgaven van het Rijk, waaronder de toeslagen, volgens de regels van de wet hun beslag krijgen.
- Maar een klein deel van de rechtmatigheidsfouten komt voort uit fraude. Maar meestal gaat het om vergissingen, soms ten nadele, soms ten voordele van de belastingplichtige of toeslaggerechtigde.
- Fraude kent zijn eigen aanpak. Door gericht onderzoek en vergelijking van bestanden worden fraudepatronen opgespoord en gecontroleerd. De aanpak van de btw-fraude en vormen van systeemfraude zijn hiervan sprekende voorbeelden. Maar ook als bij een boekenonderzoek of behandeling van een aangifte of toeslagaanvraag vermoedens van fraude bestaan, wordt opgetreden.

  Als pilot zet Belastingdienst/Toeslagen het instrument Dienstverlenend Toezicht in. Hierbij worden aanvragen met een hoog risicoprofiel geselecteerd. De aanvragers worden uitgenodigd om een afspraak te maken bij de balie om hun aanvraag te behandelen. Als hun bescheiden in orde zijn, wordt de aanvraag direct verder afgehandeld. Mensen die niet reageren, krijgen bericht dat hun toeslag definitief is stopgezet en dat een eventueel eerder uitgekeerd bedrag wordt verrekend of teruggevorderd.

- Het rechtmatigheidspercentage van 99,8 betreft overigens het percentage voor het hele Rijk. Volgens het accountantsonderzoek is 0,2% van de onderzochte financiële stromen fout.
- Voor de definitieve toekenning van toeslagen gelden hogere foutpercentages: huurtoeslag 1,1%, zorgtoeslag 1,25%, kindgebonden budget 0.9%. De kinderopvangtoeslag kent het lage percentage van 0,2 omdat bij deze regeling veel handmatige controles plaatsvinden.

  Nota bene: voor de Belastingdienst is het erg moeilijk vast te stellen dat toeslag ten onrechte wordt geclaimd in het geval dat kinderopvanginstelling en toeslagaanvrager samenspannen.

Huidige werkwijze

Waarom gaat B/Toeslagen eerst een voorschot uitbetalen en daarna pas controleren? Dat is toch de kat op het spek binden?

- In de wet (Awir) wordt het proces beschreven van het aanvragen van een toeslag tot en met het definitief vaststellen ervan.
- Het (wettelijk) systeem is zo opgezet dat burgers aanvragen kunnen doen voor feiten die zich heel rechten hebben voorgedaan, of zich in de toekomst nog moeten voordoen.
- Bij aanvragen via de burgerportal Mijntoeslagen worden de bij de B/Toeslagen bekende GBA-gegevens van de aanvrager vooringevuld. De dienst is verplicht deze gegevens te gebruiken.
- Op dat moment beschikt B/Toeslagen niet over andere contra-informatie die nodig is om de rechtmatigheid van een aanvraag direct te kunnen valideren.
- Dat gebeurt pas als na afloop van het jaar alle daarvoor benodigde gegevens beschikbaar zijn.

Huidige werkwijze

Kan het toeslagensysteem niet worden gekoppeld aan bijvoorbeeld de verzekerdenadministratie?

- In de wereld van de informatie- en communicatietechnologie) ziet men afhankelijkheden tussen processen (en onderliggende informatiesystemen) vaak als ongewenst.
- Immers een probleem of fout in één proces of systeem zal zich als een olievlek verspreiden naar andere systemen, met zowel inhoudelijke gevolgen als effecten op de doorlooptijden van verwerkingen.
- Die problemen manifesteren zich dan in termen van fouten (zoals verkeerd geadresseerde correspondentie, foutieve voorlopige aanslagen, incorrecte voorschotten toeslagen, etc.).
- De Belastingdienst voert voornamelijk massale processen uit.
- Die processen zijn aan wettelijke termijnen gebonden en vergen, gezien hun massaliteit, een lange doorlooptijd.
- Bij de uitvoering van die processen is de Belastingdienst afhankelijk van actuele gegevens uit andere bronnen.
- Het gaat daarbij bijvoorbeeld om basisregistraties (bijv. de GBA) maar ook om gegevens die burgers leveren (aangiftes inkomstenbelasting, schattingen van inkomens).
- Gezien de massaliteit van het proces en het feit dat de (basis-)registraties waar de Belastingdienst de contra-informatie uit haalt niet altijd up-to-date zijn zal een koppeling met deze bestanden er voor zorgen dat veel goedwillende burgers geen of te laat de toeslag krijgen waar zij recht op hebben.
- Zie hierover een analyse die ik in maart 2011 naar uw Kamer stuurde in het kader van ULB.
- *Zie ook toelichting hieronder.*

Uit het rapport van [redacted]:

15. Meer filosofische beschouwing

In het voorgaande is de aandacht met name gericht geweest op de samenloop tussen de bezuinigingen die het Kabinet in de toeslagen wil doorvoeren, de implementatie van het NTS en de invoering van het wetsvoorstel ULB. De problematiek die deze samenhang met zich meebrengt is verkend en een aantal oplossingen is aan de orde geweest. Het daarop gebaseerde advies is de invoering van het wetsvoorstel ULB uit te stellen.

Als we de problematiek vanuit een breder perspectief beschouwen ontstaat het volgende beeld:

- de Belastingdienst voert voornamelijk massale processen uit. Die processen zijn aan wettelijke termijnen gebonden en vergen, gezien hun massaliteit, een lange doorlooptijd;

- bij de uitvoering van die processen is de Belastingdienst afhankelijk van *actuele* gegevens uit andere bronnen. Het gaat daarbij om basisregistraties (als GBA en Handelsregister) maar ook om gegevens die burgers leveren (aangiftes inkomstenbelasting, schattingen van inkomens). De afgelopen jaren heeft dit ook steeds vaker een wettelijke basis, die de Belastingdienst dwingt (of zal dwingen) van die gegevens gebruik te maken (invoering basisregistraties);

- in de wettelijke basis onder deze processen gaat men er impliciet van uit dat die *actuele* gegevens altijd tijdig beschikbaar zijn en tevens juist zijn.

Het doel van deze inrichting van de processen is het bevorderen van de rechtvaardigheid. Immers, hoe actueler de gegevens over de situatie van de burger zijn, hoe preciezer de Belastingdienst bij de uitvoering van zijn processen op die situatie kan inspelen.
In het geval dat aan die laatste voorwaarde niet voldaan is, ondervindt de Belastingdienst snel problemen bij de uitvoering van zijn processen. Die problemen manifesteren zich dan in termen van fouten (zoals verkeerd geadresseerde correspondentie, foutieve voorlopige aanslagen, incorrecte voorschotten toeslagen, etc.).

Daarmee raakt de doelstelling rechtvaardigheid buiten beeld (en ontstaat eerder een vorm van "schijnrechtvaardigheid").

Het eerder beschreven probleem rond toeslagen is hier een goed voorbeeld van. De hoogte van het voorschot toeslag is gebaseerd op een schatting van het verzamel9 inkomen over het jaar waarop de toeslag betrekking heeft. De Belastingdienst beschikt niet over dat gegeven, daarom moet de burger dat leveren. Die is daar niet goed toe in staat, waardoor de Belastingdienst niet over een goede basis beschikt voor de berekening van de voorschotbetalingen. Het gevolg is dat massaal nabetalingen en terugvorderingen plaats moeten vinden na afloop van een jaar. Dit is zeer frustrerend voor burgers en betekent een grote hoeveelheid werk voor de Belastingdienst.

Bij de implementatie van het wetsvoorstel ULB had dit type probleem zich op nog veel grotere schaal kunnen manifesteren, in die zin dat de burger zich veelal niet bewust zal zijn van de noodzaak een gewijzigde schatting van zijn toetsingsinkomen aan de Belastingdienst door te geven. Het gevolg daarvan zou een nog groter aantal nabetalingen zijn. Voor het dempen van de gevolgen van het wetsvoorstel Wet uniformering loonbegrip lijkt een oplossing voorhanden omdat correctiebedragen elders beschikbaar zijn. Daarmee is echter niet gezegd dat bij een volgende gelegenheid opnieuw een vergelijkbare oplossing mogelijk is. Het risico bestaat dan ook dat de vraagstukken waar we in dit concrete geval voor staan zich in de toekomst opnieuw manifesteren. Een vergelijkbare mogelijkheid bestond niet bij de samenloop van het automatisch continueren van toeslagen en de wijzigingen in de buitengewone uitgaven. De Belastingdienst kon daar eenvoudigweg niet beschikken over gegevens die een eenzijdige correctie mogelijk zouden maken.

Het proces toeslagen is niet het enige proces binnen de Belastingdienst dat last heeft van deze problematiek. Dat leidt tot de vraag of een dergelijke inrichting van processen voor de langere termijn wenselijk is.

De brief die de staatssecretaris op 16 oktober 2009, naar aanleiding van het IBODrapport aan de Kamer stuurde, gaat hier overigens ook op in:

"*Vanuit beleidsperspectief kan het wenselijk zijn om een toeslag van een groot aantal grondslagen afhankelijk te maken. Hiermee wordt het immers mogelijk de toeslag op een meer verfijnde manier in te zetten, waardoor beter gestuurd kan worden op het*

specifieke beleidsdoel. Tegelijkertijd spreekt het voor zich dat een groter aantal grondslagen dat moet worden ingevuld de kans op het maken van fouten verhoogt, het verband tussen grondslagen en toeslag voor burgers minder inzichtelijk en voorspelbaar maakt, de uitvoeringslast doet toenemen (meer grondslagen om te controleren, meer vragen aan de Belastingdienst) en de kans op terugvorderingen na afloop van het jaar vergroot. Regelingen met veel grondslagen die bovendien veel uitzonderingen kennen, lenen zich niet goed voor een massaal proces. De uitvoering is toevertrouwd aan de Belastingdienst, o.a. omdat deze organisatie goed is toegerust voor het uitvoeren van massale processen. Wanneer aan de voorwaarden voor een massaal proces niet wordt voldaan betekent dit een risico voor de uitvoering.".

In de systeemleer (en, in het verlengde daarvan, in de wereld van de informatieD en communicatietechnologie) ziet men dergelijke afhankelijkheden tussen processen (en onderliggende informatiesystemen) als zeer ongewenst. Dat heeft als reden dat een probleem of fout in één proces of systeem zich als een olievlek verspreidt naar andere systemen, met zowel inhoudelijke gevolgen als effecten op de doorlooptijden van verwerkingen. Daarom heeft men het ontwerpprincipe van de "loosely coupled systems" geïntroduceerd. Dit betekent dat systemen relatief onafhankelijk van andere systemen moeten kunnen functioneren.

Als we een dergelijk principe toepassen op de processen van de Belastingdienst dan leidt dit tot de volgende randvoorwaarden bij het ontwerp van processen en systemen:

- processen binnen de Belastingdienst maken alleen gebruik van gegevens uit andere processen binnen de Belastingdienst als die gegevens "stabiel" (dus gecontroleerd en getoetst) zijn;

- processen die gebruik (moeten) maken van basisregistraties (GBA en NHR) houden rekening met het feit dat deze gegevens niet correct hoeven zijn (dus "gaan niet blind uit van deze gegevens");

- in geval blijkt dat gegevens uit een basisregistratie niet correct zijn vindt formeel terugmelding aan de registratiehouder plaats. Deze onderzoekt het gegeven en meldt de uitkomst daarvan aan de afnemers (dit is staand beleid binnen het stelsel van basisregistraties). De Belastingdienst gaat uit van het nieuwe gegeven.

Als we deze randvoorwaarden toepassen op het proces toeslagen is het helder dat de opgave van een schatting van het toetsingsinkomen voor het actuele jaar door burgers op gespannen voet staat met de eerste randvoorwaarde. De keuze voor een "stabiel" gegeven leidt onontkoombaar tot het in alle gevallen gebruiken van het laatst vastgestelde inkomen uit de basisregistratie Inkomen. Dit zal leiden tot verhoging van de kwaliteit van de voorschotbetalingen toeslagen en dientengevolge tot een vermindering van de (inspanningen rondom) nabetalen/terugvorderen.

Het moge helder zijn dat het aanbrengen van wijzigingen in deze systematiek complex is en gevolgen voor burgers met zich mee kan brengen. Ik beveel desondanks aan de hier beschreven problematiek nader te onderzoeken (om zo waar mogelijk de risico's voor de massale processen die de Belastingdienst uitvoert te beperken).

Waar het gaat om de basisregistratie GBA ondervindt de Belastingdienst grote problemen omdat een aantal gegevens in het GBA niet actueel zijn dan wel niet correct zijn (bezien vanuit het perspectief van de uitvoering van de taken van de Belastingdienst. Ik beveel aan deze problematiek op te lossen door de volgende gerichte aanpak:
- de Belastingdienst selecteert een beperkt aantal gemeenten die met hun primaire processen gebruik maken van de GBA;

- met deze gemeenten maakt de Belastingdienst afspraken over het gezamenlijk onderzoeken van signalen dat gegevens uit de GBA niet correct zijn;

- de uitkomst van die onderzoeken leidt tot melding van de juiste gegevens aan zowel Belastingdienst en primaire processen van de gemeente. De na onderzoek bepaalde waarde van de gegevens is dan leidend bij de uitvoering.

Op basis van de ervaringen in deze samenwerkingsverbanden kan bezien worden of dit leidt tot de dringend gewenste kwaliteitsslag rond de GBA (zie in dit kader ook de brief die de burgemeester van Amsterdam aan de Minister van Binnenlandse Zaken schreef over de kwaliteitsproblemen binnen de GBA).

Huidige werkwijze

Waarom betaalt u aan een 'spookburger' een huurtoeslag uit?

- Op grond van de wet volgt B/Toeslagen informatie uit de GBA.
- Als iemand zich niet (tijdig) uitschrijft en de nieuwe bewoner meldt dit ook niet aan de gemeente dan krijgt deze 'spookburger' de huurtoeslag uitbetaald.
- Dit is één van de problemen dat het kabinet wil oplossen.

Huidige werkwijze

Waarom betaalt u voor dezelfde woning 2 keer een huurtoeslag uit?

Het kan voorkomen dat (tijdelijk) meerdere huurtoeslagen worden toegekend op één (adres)nummer. Niet alle zelfstandige woonruimten hebben een unieke nummering in de GBA, bijv. bij verzorgingstehuizen met aanleunwoningen.

Huidige werkwijze

Het bedrag van 1,2 miljard euro dat nog openstaat aan teveel uitbetaalde toeslagen, is enorm. Wat is uw verklaring?

Van het openstaande vorderingenbedrag zit ruim de helft in een betalingsregeling. Op grond van de wet krijgen toeslaggerechtigden maximaal 24 maanden de tijd om teveel ontvangen toeslag terug te betalen. Mede daardoor duurt het lang voordat de vorderingen zijn voldaan.

Huidige werkwijze

Voorziet de versterking van het toezicht en de invordering in maatregelen op het terrein van de toeslagen? Zo nee, waarom niet?

- De maatregelen om het toezicht te versterken zien uitsluitend op de belastingheffing.
- Dit valt te verklaren doordat het idee om tot versterking te komen is opgekomen in het kader van de commissie Stevens.
- Deze commissie heeft zich bezig gehouden met de evaluatie van het horizontale toezicht, dat zich geheel afspeelt in de sfeer van de belastingheffing.
- De maatregelen ter versterking van de invordering zien wel mede op de toeslagen.
- Die versterking voorziet in enkele pilots van relatief kleine vordering die ook betrekking hebben op toeslagen.
- Die pilots betreffen het uitbesteden van de invordering van kleine vorderingen en invordering door middel van een zogeheten overheidsvordering. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen belastingvorderingen en toeslagvorderingen.

Huidige werkwijze

Hoeveel wordt er alsnog ontvangen op buiteninvordering gestelde posten?

- Er werd in totaal tot en met 2012 bijna 2 mld euro aan invorderingen ingesteld.
- Er staat nog ongeveer 1,2 mld euro open.
- In 2012 werd 126 mln euro als buiten invordering aangemerkt (= 6,3%).
- Op de buiteninvordering gestelde invorderingen werd vervolgens alsnog 44 mln euro ontvangen.
- Per saldo resteert dus 82 mln euro (= 4,1%).
- Hiervan is 57 mln (= 2,8%) nog vatbaar voor verrekening (bijvoorbeeld als er een teruggaaf IB zou worden uitbetaald).
- Een bedrag van 25 mln euro (=1,3%) is echt als verloren te beschouwen.
- Ten aanzien van de 95 mln euro: daar heeft de BD geen ervaringscijfers hoeveel er uiteindelijk van terug komt.
- Wel is het zo dat het oorspronkelijk openstaande bedrag aan fraude 148 mln euro bedroeg.
- Er is dus 53 mln euro alsnog ingevorderd/afgepakt.
- Verder geldt dat voor fraudezaken GEEN betalingsregelingen, buiten invordering etc gelden.

Huidige werkwijze

Kan NTS gekoppeld worden met de polisadministratie?

- De polisadministratie wordt sinds 2012 gebruikt bij het massaal automatisch continueren om te bepalen of een burger in aanmerking komt voor een toeslag.
- In 2012 heeft dit er toe geleid dat 45.000 toeslagen niet gecontinueerd zijn naar 2013.
- Er frequentere koppeling zorgt niet voor een verbetering.
- Een loon- of uitkeringsgegeven komt pas na twee maanden in de polisadministratie.
- Er is dan al voor drie maanden toeslag uitbetaald.
- Verder geldt dat hoe actueler gekeken wordt in de polisadministratie, hoe onvollediger die is.
- Werkgevers kunnen namelijk nog gedurende het jaar correctieberichten indienen.
- Een directe koppeling met de polisadministratie zal daardoor gaan leiden tot veel onnodige uitval en ervoor zorgen dat veel burgers veel langer op hun toeslag moeten wachten, of dat burgers onterecht hun toeslag kwijt raken.

Huidige werkwijze

Is er een koppeling met het LRK?

- Op dit moment is er een handmatige koppeling.
- Vanaf 1 juli 2013 zal er een geautomatiseerde koppeling zijn.
- De Belastingdienst kan dan geautomatiseerd controleren of de opgegeven LRK-id ook bestaat.
- Met de koppeling is het niet mogelijk te controleren of de kinderen ook door de betreffende kinderopvanginstelling worden opgevangen.

Vertrouwen van de dienst/AbvaKabo

Wat is uw reactie op de brief die Abvakabo FNV op 12 mei aan de Tweede Kamer heeft gezonden in reactie op uw brief van 10 mei? Wanneer gaat u en gaat de dienstleiding de ambtenaren en hun signalen serieus nemen en het vertrouwen van medewerkers herstellen? Gaat u in op de uitnodiging aan het slot van de brief?

- Ik vind het jammer dat mijn uitvoerige brief van 10 mei nog vragen en opmerkingen bij Abvakabo heeft opgeroepen. Ik denk dat het goed is dat de leiding van de Belastingdienst en Abvakabo met elkaar in gesprek gaan over het rapport; dat werkt volgens mij beter dan de discussie via brieven te voeren. Enkele weken geleden heeft [redacted] Belastingdienst Abvakabo uitgenodigd om te komen tot een gesprek over het rapport. Een datum voor dat overleg moet nog worden vastgesteld. Dat mag nu niet te lang meer duren.
- Op één onderwerp uit de Abvakabobrief wil ik uitvoeriger ingaan, omdat ik vind dat daar geen misverstand over mag bestaan. Dat gaat over het luisteren naar medewerkers en over het betrekken van medewerkers bij belangrijke thema's voor de Belastingdienst. Ik heb waardering en bewondering voor de medewerkers van de dienst. Ondanks bezuinigingen en de veranderingen die daarvoor nodig zijn, zorgen zij ervoor dat het werk zowel in dienstverlening als in handhaving van hoge kwaliteit is. Het interne debat over hoe het werk beter kan, vind ik erg belangrijk. Het blijven signaleren van zaken die beter moeten, ook als dat ongemakkelijke boodschappen zijn, hoort daar helemaal bij en dat zou ik niet anders willen. De medewerkers leveren nu en in de toekomst wezenlijke input voor het beleid.
- Het luisteren naar medewerkers vindt natuurlijk allereerst plaats in het contact tussen medewerkers en hun leidinggevenden. Medewerkers moeten hun signalen kunnen doorgeven aan hun direct leidinggevende. In mijn brief van 10 mei heb ik al aangegeven dat er een programma loopt voor leidinggevenden om hen nog meer te betrekken bij hun medewerkers en het werk dat zij uitvoeren. En daarnaast is er het LEAN-programma dat medewerkers en leidinggevenden stimuleert om met suggesties te komen om de aanpak van het werk te verbeteren. Dat alles moet er voor zorgen dat signalen van medewerkers niet in een vroeg stadium blijven steken.
- Vervolgens is er een rol voor de medezeggenschap: bestuurder en ondernemingsraad praten over het werk en over de knelpunten die de medewerkers daarbij ondervinden.
- En ten slotte is er het overleg van de leiding van de Belastingdienst met de vakbonden. Ook in die formele en informele overleggen komen belangrijke inhoudelijke thema's over het werk aan de orde.

- Kortom, er zijn al veel reguliere manieren waarop geluiden van medewerkers worden gehoord.
- Wanneer er grote thema's aan de orde zijn, worden ook andere middelen ingezet om medewerkers te betrekken. Naar aanleiding van het uitkomen van het rapport Stevens over het toezicht door de Belastingdienst hebben kantinesessies plaatsgevonden, waarbij leden van het managementteam van de Belastingdienst hebben gesproken met grote groepen medewerkers. En daarna zijn zomersessies georganiseerd, waar medewerkers op basis van vrije inschrijving konden meepraten over de belangrijkste onderdelen van Stevens.
- En ook bij de invulling van de € 157 miljoen voor intensivering van het toezicht en de invordering zijn deskundigen uit de Belastingdienst geconsulteerd; zij zijn betrokken bij het opstellen van de business cases die hebben geleid tot de gemaakte keuzes. De heer van Vliet heeft hier al eens naar gevraagd en ik heb hem op dit punt gerust kunnen stellen.
- Ondertussen zoekt de leiding van de Belastingdienst actief naar moderne middelen om medewerkers bij ontwikkelingen te betrekken: zogeheten webinars en paneldiscussies zijn nieuwe instrumenten die worden uitgeprobeerd. Daardoor kunnen ook grotere aantallen medewerkers rechtstreeks worden bereikt.
- Als er aanleiding toe is, zoek ik zelf het contact met groepen medewerkers. Zo'n aanleiding was het verhaal over de Bulgarenfraude: ik heb toen onmiddellijk bijeenkomsten laten organiseren om in gesprek te gaan met toeslagmedewerkers en met invorderingsmedewerkers. Die bijeenkomsten zijn door de medewerkers en ook door mij zeer op prijs gesteld. Ik heb daar veel gehoord dat ook een plaats heeft gekregen in de maatregelen die ik voorstel. Vooral de roep om meer beslistijd om de dingen goed uit te kunnen zoeken was in die gesprekken duidelijk hoorbaar. Dat gold ook voor de suggestie om aan aanvragers waarvan we weinig weten geen toeslagen toe te kennen zolang de noodzakelijke informatie er niet is.
- En inmiddels heeft de leiding van de Belastingdienst een [redacted] benoemd om de signalen van medewerkers beter op te vangen en om ervoor te zorgen dat die doorkomen bij de hoogste leiding. En in het verlengde daarvan is besloten een speciaal managementteam in te stellen onder leiding van de [redacted] om aan de opvolging van de signalen extra aandacht te geven.
- De leiding van de Belastingdienst zoekt dus zelf actief het contact met de medewerkers; ook het functioneren van de dienst zelf is daarbij onderwerp van gesprek. Op zichzelf heb ik dus niet zo'n behoefte aan een door Abvakabo georganiseerde conferentie. Ik denk dat de Belastingdienst prima in staat is zelf dat gesprek te voeren.
- Dat laat natuurlijk onverlet dat als Abvakabo zo'n dag organiseert een van de leden van het managementteam van de Belastingdienst een bijdrage aan het programma kan leveren. Dat is een gebruikelijke gang van zaken wanneer

maatschappelijke organisaties zoals vakbonden de Belastingdienst vragen om mee te werken aan een symposium of studiedag.

Vertrouwen van de dienst/AbvaKabo

In hoeverre zijn de bezuinigingen op het personeel bij de Belastingdienst van invloed op het aanpakken van systeemfraude?

- De bezuinigingen bij de Belastingdienst zijn ingevuld door efficiencymaatregelen en vereenvoudiging van regelgeving.
- Er is uitdrukkelijk voor gekozen om de dienstverlening en het toezicht bij de invulling buiten schot te laten.
- De bezuinigingen zijn dus niet ten koste gegaan van de aanpak van systeemfraude.
- Er is juist sprake van versterking van het toezicht bij de Belastingdienst.
- In het Regeerakkoord is daar € 157 miljoen voor beschikbaar gesteld
- In mijn brief van 10 december 2012 heb ik uw Kamer geïnformeerd hoe ik deze versterking wil gaan invullen.

De voorgestelde maatregelen/artikel 16 Awir

Waarom is een termijn van 8 weken te kort om aanvragen te beoordelen?

- Een belangrijke horde die genomen moet worden om het toeslagensysteem verder fraudebestendig te maken is de beslistermijn van artikel 16 Awir.
- Hierin is bepaald dat de Belastingdienst/Toeslagen binnen 8 weken moet beslissen.
- Immers burgers hebben de toeslag nodig om er lopende kosten mee te voldoen (boter bij de vis).
- Binnen deze termijn is niet alle voor het recht op een toeslag relevante informatie beschikbaar.
- Van een aantal grondslagen is pas na afloop van het jaar de benodigde informatie bekend (bijv. het daadwerkelijk genoten inkomen en afgenomen uren kinderopvang).
- Daar komt bij dat het volume van het aantal nieuwe aanvragen (ca. 80.000 per maand) groot is.
- Echter aanpassen van deze termijn raakt de goedwillende burger.
- Als er nog onduidelijkheden bestaan, zal hij langer op zijn toeslag moeten wachten.
- Tot nu toe werd de burger het voordeel van de twijfel gegeven: we betalen eerst en daarna vragen we de benodigde gegevens.
- Nu wordt voorgesteld om die termijn in bepaalde gevallen te verlengen.
- Dit heeft het onvermijdelijke gevolg dat goedwillende burgers langer dan nu op hun toeslag moeten wachten.

De voorgestelde maatregelen/artikel 16 Awir

U geeft aan dat de maximale beslistermijn van 8 weken te kort is. Hoeveel tijd heeft B/Toeslagen dan nodig?

Bij de voorbereiding van het wetsvoorstel in het kader van het Belastingplan 2014 zal worden bezien hoe lang die termijn moet zijn of dat er een andere systematiek kan worden ingevoerd.

De voorgestelde maatregelen/artikel 16 Awir

Welke maatregelen gaat u treffen om systeemfraude tegen te gaan?

Met de halfjaarsrapportages heb ik periodiek de Kamer geïnformeerd over de maatregelen die ik heb genomen om systeemfraude te bestrijden. Ik ga dan ook door op de ingeslagen weg. Zoals ik in mijn brief van afgelopen vrijdag heb aangekondigd, wil het kabinet op korte termijn verdergaande maatregelen invoeren tegen fraude bij toeslagen.

De voorgestelde maatregelen/artikel 16 Awir

Eén van de maatregelen die genoemd wordt in de brief is dat mensen die onvoldoende bekend zijn bij de Belastingdienst geen voorschotten meer krijgen. Wat houdt 'onvoldoende bekend' precies in, hoe groot is deze groep en wanneer gaat de Belastingdienst wel over tot uitkeren aan deze groep?

Onvoldoende bekend betekent dat de aanvrager bij de Belastingdienst nog niet bekend is, bijvoorbeeld dat er nog geen belasting is betaald. Dergelijke aanvragen worden in beginsel na afloop van het toeslagjaar uitbetaald nadat de Belastingdienst de aanvraag aan de hand van de dan bekende en veelal vaststaande informatie heeft gevalideerd. Aanvragers die zich eerder bij de Belastingdienst melden of waarvan het risicoprofiel laag is, kunnen zoveel eerder een toeslag krijgen als de aanvrager bij de Belastingdienst bekend is geworden. Het gaat dan bijvoorbeeld om burgers die 18 jaar zijn geworden of om een buitenlandse kenniswerker die bij een voor de Belastingdienst betrouwbare werkgever werkt. Ik weet niet hoe groot die groep is.

De voorgestelde maatregelen/artikel 16 Awir

U geeft in de maatregelenbrief van 10 mei jl. aan dat niet langer een toeslagenvoorschot wordt toegekend bij signaal gemeente. In geval van een risico rond inschrijving op een bepaald adres zou een huisbezoek kunnen plaatsvinden. Betekent dit dat de Belastingdienst sterk afhankelijk wordt van gemeenten?

Ja, en daarom zullen we goede afspraken maken met het ministerie van BZK en de gemeenten om deze werkwijze zo goed mogelijk in te richten.

De voorgestelde maatregelen/artikel 16 Awir

Leuk dat u deze maatregelen aankondigt maar inwerkingtreding is pas op z'n vroegst op 1 januari 2014. Wat gebeurt er in de tussentijd? Kan een dergelijke fraudezaak zich nog voordoen?

Ja, dat kan en daarom wil ik graag de wet aanpassen. Hoe sneller hoe beter.

Commissie Dijkhuizen/Compacte Rijksdienst 12

Komt de commissie Van Dijkhuizen met voorstellen om fraude aan te pakken?

- De commissie Dijkhuizen heeft de opdracht om voorstellen te doen voor een eenvoudig, solide en fraudebestendig belastingstelsel dat bijdraagt aan de concurrentiekracht van Nederland.
- Daarbij zal de commissie ook kijken naar een meer samenhangend stelsel van fiscale kortingen en toeslagen en naar mogelijkheden om het toeslagenstelsel te vereenvoudigen.
- Ik heb begrepen dat het eindrapport van de commissie in juni zal verschijnen.
- In de reactie op de voorstellen van de commissie van Dijkhuizen zal het kabinet letten op de balans tussen doelbereik, fraudebestrijding en beleidsmatige overwegingen.

Commissie Dijkhuizen/Compacte Rijksdienst 12

Komen er in de Hervormingsagenda Rijksdienst voorstellen om fraude aan te pakken?

- Het programma Compacte Rijksdienst en in aansluiting daarop de Hervormingsagenda hebben als doel een goedkopere, kleinere en slimmere overheid, onder andere door het samenvoegen van taken.
- Het kabinet zal bij het doen van voorstellen in het kader van het programma Compacte Overheid en de Hervormingsagenda letten op de balans tussen doelbereik, fraudebestrijding en beleidsmatige overwegingen.